

Skade forvoldt av fosterbarnet - erstatning

Fosterforeldrene må følge opp og passe på barnet slik at det ikke havner i farlige situasjoner og skader seg selv eller andre. Hva hvis uhell likevel oppstår?

SNår man tar på seg et oppdrag som fosterforeldre innebærer det å gi fosterbarnet et trygt og godt hjem og å ivareta den daglige omsorgen for barnet. Det innebærer også oppdragelse og grensesetting i tråd med barnets alder og utvikling.

Uforutsette situasjoner kan likevel oppstå. Hva hvis fosterbarnet sparker fotballen tvers gjennom stuevinduet? Eller skraper opp naboens nye bil? Hvem skal dekke utgiftene?

Kommunens ansvar for skade

Det følger av fosterhjemsavtalen som er utarbeidet av Barne- og likestillingsdepartementet (BLD), KS og Norsk Fosterhjemforening, at alle utgifter knyttet til fosterhjemsplasseringen skal dekkes av barneverntjenesten i den kommunen som har plassert barnet.

I tillegg til alle nødvendige og løpende utgifter, skal barneverntjenesten, i henhold til fosterhjemsavtalens punkt 6, også dekke nødvendige ekstrautgifter som oppstår i løpet av fosterhjemsplasseringen. I punkt 6.3.3 er det nevnt som eksempel:

«Utgifter i forbindelse med skader som fosterbarnet måtte påføre fosterhjemmet når skadene ikke kan tilskrives fosterforeldrenes åpenbare forsømmelse av mulighet til å forhindre skaden.

Dersom skaden dekkes av forsikringsavtale som fosterforeldrene har, skal egenandel og eventuelt

økning av forsikringspremie betales av barneverntjenesten.

Ansvar for skader barnet måtte påføre tredjemann reguleres av alminnelige erstatningsrettslige regler.

Søknad om dekning av ekstrautgifter skal rettes til barneverntjenesten. Utgiftene skal dokumenteres.»

Når det gjelder skade forvoldt av fosterbarnet i fosterhjemmet, er det klare utgangspunkt at dette dekkes av barneverntjenesten. Mindre uhell, skader og slitasje som må påregnes i barnefamilier, antas dekket gjennom den ordinære utgiftsdekningen. Men når det gjelder uforutsette og mindre påregnelige skader, forutsettes det at slike dekkes av barneverntjenesten. Som det fremkommer av fosterhjemsavtalen skal det mye til for at fosterforeldrene skal bli pålagt å bære utgiftene i slike tilfeller.

Det har vært en vridning de siste årene med større bruk av fosterhjem for barn med store behov, som tidligere ville blitt plassert i institusjon. Dette kan for eksempel være barn med atferdsvansker. Det er grunn til å tro at dette også har medført en økning av utageringer i fosterhjem, med påfølgende skader.

Det kan oppstå uenighet mellom fosterhjemmet og barneverntjenesten om blant annet utgiftsdekning. Dette må først og fremst forsøkes løst i minnelighet. Det følger av fosterhjemsavtalen punkt 8 at fylkesmannen kan bidra til å få løst konflikten gjennom råd og veiledning. Dersom partene ikke kommer til enighet, må avtalen sies opp, eller tvisten må bringes inn for retten, i likhet med andre privatrettslige avtaler.

Barnets ansvar

Om barneverntjenesten eventuelt skal kreve at fosterbarnet selv gjør opp for seg, slik at barnet pålegges å dekke hele

eller deler av skaden, blir en egen vurdering.

Det følger av skadeserstatningsloven § 1-1 at barn og ungdom under 18 år plikter å erstatte skade som de forvolder forsettlig eller uaktsomt, for så vidt det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers.

Bestemmelsen regulerer det personlige skyldansvaret (culpa), og vil variere ut i fra barnets alder og modenhet. Bestemmelsen har ingen nedre aldersgrense, men det følger av lovens forarbeider og praksis at barn under 7 år kun i ekstraordinære situasjoner vil bli erstatningsansvarlige for sine skadevoldende handlinger.

For barn som er eldre, vil det i praksis fort kunne bli erstatningsansvar dersom det er snakk om hærverk og lignende, når barnet forstår at det gjør noe galt.

I vurderingen av om barnet skal pålegges erstatningsansvar, og eventuelt hvor mye barnet skal pålegges å betale, må det foretas en skjønnsmessig helhetsvurdering der det skal legges vekt på hva som vil være rimelig ut i fra en vurdering av alle forhold rundt barnet.

For eksempel vil det at barnet har en ADHD-diagnose med nedsatt impuls-kontroll og svak betalingssevne kunne virke inn på avgjørelsen. Det er ikke meningen at barnet skal være nedtyngt av en stor gjeldsbyrde når det når myndighetsalderen og skal starte voksenlivet. På den annen side fremstår det kanskje ikke urimelig at en ungdom som med vitende og vilje forsettlig volder skade, blir pålagt å erstatte skaden.

Foreldres ansvar

Det følger av skadeserstatningsloven (skl) § 1-2 (1) at foreldre plikter å erstatte skade voldt av barn og ungdom

Dette er Fosterhjemskontakts juridiske spalte der advokat Astrid Haram og Marianne Hognestad tar opp barnevernfaglige spørsmål. I denne utgivelsen er det Haram som skriver til spalten. Hun arbeider ved Advokatforum, et kontorfellesskap som består av 26 advokater. Astrid Haram har blant annet barnevern og barne- og familierett som sine spesialfelt.

Astrid Haram

ng og forsikring

under 18 år, såfremt de har latt det mangle på tilbørlig tilsyn eller på annen måte ikke har gjort det som etter forholdene er rimelig å kreve av dem for å hindre skadeforvoldelse.

Bestemmelsen slår fast at foreldre har en særskilt tilsynsplikt for sine barn, og at de kan bli erstatningsansvarlige dersom de ikke oppfyller denne plikten.

Foreldre har i tillegg et objekterstatningsansvar for sine barn. Det følger av skadeserstatningsloven § 1-2 (2) at uansett skyld svarer foreldre for skade voldt forsettlig eller uaktsomt av deres barn under 18 år som de bor sammen med og har omsorgen for, med inntil kr 5.000 for hver enkelt skadeforvoldning.

Ikke erstatningsplikt for fosterforeldre overfor tredjemann

Når det gjelder barn som er plassert i fosterhjem, får ikke bestemmelsen om foreldres erstatningsansvar noen betydning da fosterforeldre ikke er foreldre i lovens forstand.

Spørsmålet om fosterforeldrenes eventuelle erstatningsplikt er behandlet i et brev fra BLD til Norsk Fosterhjemsforening, datert 7.2.05. Det uttales her følgende: «Vi finner det lite rimelig at begrepet «foreldre» i skl. § 1-2 skal omfatte fosterforeldre, ettersom fosterforeldre bare utøver den daglige omsorgen/foreldreansvaret på vegne av barneverntjenesten.

Departementet mener derfor at skl. § 1-2 må kunne få analogisk anvendelse på kommunens ansvar for fosterbarn som er under barnevernets omsorg, slik at kommunen hefter direkte overfor tredjemann.»

Forsikringsordninger for fosterbarn

Mange hjem- og innboforsikringer inne-

holder en ansvarsforsikring, som i tillegg til å dekke tap av eller skade på eiendeler og gjenstander i hjemmet, også dekker skader på annen person eller eiendom, forårsaket av forsikrings-takeren eller noen i dennes husstand. Dette kan for eksempel være skade forårsaket ved at man i løpet av et uoppmerksomt øyeblikk i trafikken sykler inn i en bil og skraper den opp eller bulker den. Eller enda verre; man sykler på og skader en person.

Slike hjem- og innboforsikringer dekker for øvrig oftest bare uaktsomme handlinger. Forsettlig handlinger, som gjøres med viten og vilje, omfattes som regel ikke.

Norsk Fosterhjemsforening tok opp i brev av 14.12.04 til BLD spørsmål om barneverntjenesten kunne kreve at fosterforeldrenes hjemforsikring skulle benyttes til å dekke utgifter til skadeverk utført av fosterbarn. BLD svarte i tidligere nevnte brev av 7.2.05 følgende: «Etter departementets oppfatning kan kommunen vanskelig kreve at fosterforeldrenes hjemforsikring skal benyttes til å dekke utgifter til skade-

verk eller egenandeler i forbindelse med skadeverk som fosterbarnet måtte påføre andre.»

Barneverntjenesten i den kommunen som er ansvarlig for plasseringen av fosterbarnet må dermed sørge for at fosterbarnet er tilstrekkelig forsikret, og som den klare hovedregel bære risikoen for fosterbarnets eventuelle skadegjørende handlinger.

Kilder:

Skadeserstatningsloven av 13.6.1969 nr 26
Peter Lødrup; Lærebok i erstatningsrett 6. utg. 2012
Bjørn Engstrøm; Skadeserstatningsloven med kommentarer, 1. utg. 2010
Fosterhjemsavtalen, 2010
Brev fra BLD til Norsk Fosterhjemsforening, datert 7.2.05

Kontaktinformasjon:

Tlf.: 22 40 36 73/922 46 933 e-post: ah@advokatforum.no